
Recommendation of the Committee of Ministers to member States on supporting young refugees in transition to adulthood

Unofficial translation into Slovak

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur l'aide aux jeunes réfugiés en transition vers l'âge adulte

Traduction non-officielle en slovaque

Odporúčanie Výboru ministrov členským štátom o podpore mladých utečencov v období prechodu do dospelosti

---

© Council of Europe, original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe, versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

Odporúčanie CM/Rec(2019)4 Výboru ministrov členským štátom o podpore mladých utečencov v období prechodu do dospelosti

(Prijaté Výborom ministrov 24. apríla 2019 na 1344. zasadnutí zástupcov ministrov)

Výbor ministrov, v zmysle článku 15.b Štatútu Rady Európy,

berúc do úvahy, že cieľom Rady Európy je dosiahnutie väčšej jednoty jej členov na zachovávanie a napĺňanie ideálov a zásad, ktoré sú ich spoločným dedičstvom;

opätovne potvrdzujúc zásadu rovnakej dôstojnosti všetkých ľudských bytostí a zásadu plného a rovnakého užívania ľudských práv a základných slobôd každým, kto podlieha jurisdikcii štátu, bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť, migračný štatút, miesto pobytu alebo iné postavenie;

so zreteľom na Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ETS č. 5) a jeho protokoly, Európsku sociálnu chartu (ETS č. 35 a jej revidovanú verziu, ETS č. 163), Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (CETS č. 197), Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (CETS č. 201), Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácomu násilliu a o boji proti nemu (CETS č. 210) a iné európske a medzinárodné právne nástroje;

so zreteľom na záväzky štátov voči deťom a mladým ľuďom tak, ako sú vymedzené v Dohovore Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa a v Dohovore Organizácie Spojených národov o právnom postavení utečencov a v jeho protokole z roku 1967;

so zreteľom na Spoločný všeobecný komentár č. 3 (2017) Výboru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a č. 22 (2017) Výboru pre práva dieťaťa o všeobecných zásadách týkajúcich sa ľudských práv detí v kontexte medzinárodnej migrácie; a Spoločný všeobecný komentár č. 4 (2017) Výboru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a č. 23 (2017) Výboru pre práva dieťaťa o záväzkoch štátu týkajúcich sa ľudských práv detí v kontexte medzinárodnej migrácie v krajinách pôvodu, tranzitu, v cieľových krajinách a v krajinách návratu;

pripomínajúc Rezolúciu CM/Res(2008)23 o mládežníckej politike Rady Európy, Odporúčanie CM/Rec(2017)4 o práci s mládežou, Odporúčanie CM/Rec(2016)7 o prístupe mladých ľudí k právam, a Odporúčanie CM/Rec(2010)7 o Charte Rady Európy o vzdelávaní a výchove k demokratickému občianstvu a ľudským právam;

pripomínajúc Odporúčanie CM/Rec(2007)9 o životných projektoch pre migrujúcich maloletých bez sprievodu;

pripomínajúc Rezolúciu Parlamentného zhromaždenia č. 1810 (2011) „Deti bez sprievodu v Európe: otázky príchodu, pobytu a návratu“, Rezolúciu č. 1996 (2014) „Migrujúce deti: aké majú práva pri dovŕšení 18 rokov?“, Rezolúciu č. 2136 (2016) o harmonizácii ochrany maloletých bez sprievodu v Európe a Rezolúciu č. 2159 (2017) o ochrane žien a dievčat utečeniek pred rodovo podmieneným násillím;

berúc do úvahy Stratégiu Rady Európy o právach dieťaťa (2016-2021), Stratégiu rodovej rovnosti Rady Európy 2018-2023 a Vyhlásenie Spoločnej rady pre mládež Rady Európy o utečeneckej kríze v Európe (2015);

pripomínajúc aj Newyorskú deklaráciu pre utečencov a migrantov (2016), Rezolúciu Organizácie Spojených národov A/RES/70/1 „Transformácia nášho sveta: agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj“ a ciele trvalo udržateľného rozvoja, najmä ciele č. 4, 5 a 16, ako aj Rezolúciu Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 (2000) o ženách, mieri a bezpečnosti a Rezolúciu č. 2250 (2015) o mládeži, mieri a bezpečnosti;

berúc do úvahy Akčný plán Rady Európy na ochranu detí utečencov a migrantov v Európe (2017-2019);

uznávajúc dôležitosť zabezpečenia súladu a synergie s úsilím všetkých príslušných zúčastnených strán, najmä s Európskou úniou;

hlboko znepokojený tým, že mladí utečenci patria k najzraniteľnejším skupinám vzhľadom na ich skúsenosti, ktoré mohli zahŕňať násillie, vykorisťovanie a traumy, a vzhľadom na pokračujúce riziko porušovania ich ľudských práv a základných slobôd, najmä ak nie sú sprevádzaní alebo sú odlúčení od svojej rodiny;

hlboko znepokojený tým, že mladé utečenky sú vystavené vyššiemu riziku porušovania ľudských práv vzhľadom na ich väčšiu zraniteľnosť voči rôznym formám násilia na ženách, ako je znásilnenie, sexuálne násilie, sexuálne obťažovanie, domáce násilie, nútené sobáše, mrzačenie ženských pohlavných orgánov a obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania;

hlboko znepokojený tým, že po dosiahnutí plnoletosti mladí utečenci už nepoživajú ochranu podľa Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa, a nemajú prístup k rovnakým právam a príležitostiam, aké majú ako deti, a že mnohí z nich budú ako dospelí pravdepodobne čeliť náhlejšiemu zmene v možnosti prístupu k službám a pomoci v mnohých sektoroch, vrátane sociálnej starostlivosti, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a psychosociálnej podpory, voľnočasových a rekreačných aktivít, bývania a špeciálneho ubytovania, informácií o príslušných administratívnych postupoch, a prístupu k ďalším základným službám;

sú si vedomý, že pre nedostatok podpory a ťažkosti spojené s prístupom k ich právam sa mladí utečenci môžu rozhodnúť skrývať a ohroziť tak svoju bezpečnosť vystavením sa násiliu, vykorisťovaniu a/alebo obchodovaniu s ľuďmi;

sú si vedomý, že prvoradým hľadiskom pri všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa detí do 18 rokov musí byť najlepší záujem dieťaťa, a že najlepší záujem mladého človeka po dovŕšení tohto veku už možno prestane byť prvoradým hľadiskom;

uznávajúc výzvy, ktorým čelia všetci mladí ľudia v období prechodu do dospelosti a k samostatnému životu, a berúc na vedomie osobitné požiadavky a ťažkosti, s ktorými sa musia vyrovnávať mladí utečenci, najmä neistotu spojenú s vybavovaním žiadostí o azyl a s budúcim pobytovým statusom, ako aj mnohé prekážky k úspešnej integrácii v novej spoločnosti, často vrátane obťažovania a diskriminácie;

konštatujúc, že vzdelávanie, ubytovanie, zamestnanie a zdravotná starostlivosť vrátane prístupu k psychosociálnej podpore nie sú iba práva, ale zároveň slúžia na uľahčenie sociálneho začlenenia mladých ľudí a pomáhajú znížiť riziko, že budú vystavení násiliu, vykorisťovaniu a zneužívaniu, vrátane rodovo podmieneného násilia a diskriminácie;

pripomínajúc, že členské štáty majú povinnosť zabezpečiť dodržiavanie všetkých ľudských práv, ako aj ďalších práv podľa vnútroštátneho a medzinárodného práva, a že tieto záväzky sa vzťahujú aj na mladých utečencov v ich jurisdikcii;

konštatujúc, že cieľom mládežníckej politiky Rady Európy je vytvárať príležitosti pre všetkých mladých ľudí, aby bez diskriminácie alebo predbežných podmienok a na rovnakom základe mohli plne participovať na všetkých aspektoch spoločnosti, a konštatujúc potrebu koordinovaných postupov pri zaobchádzaní s mladými utečencami v období prechodu do dospelosti;

uvedomujúc si dôležitú úlohu, ktorú plní práca s mládežou a neformálne vzdelávanie/učenie sa pri podporovaní začlenenia mladých utečencov a rozvíjaní ich spôsobilostí pre aktívne občianstvo a demokratickú participáciu,

odporúča vládam členských štátov, aby:

1. presadzovali a vykonávali usmernenia navrhnuté v dodatku k tomuto odporúčaniu, ktorých cieľom je zabezpečiť dodatočnú dočasnú podporu pre mladých utečencov po dovŕšení 18 rokov a umožniť im tak získať prístup k ich právam, a uznať a posilniť úlohu práce s mládežou a mládežníckeho sektoru pre zlepšenie prístupu k týmto právam, a to aj prostredníctvom práce na budovaní sociálnej súdržnosti a začlenení;
2. pri vykonávaní týchto usmernení náležite prihliadali na špecifické potreby a situáciu mladých žien a mladých mužov;
3. brali tieto usmernenia do úvahy, ak je to vhodné, pri preskúvaní vnútroštátnych právnych predpisov, politik a postupov s cieľom ďalej pokročiť v reformách potrebných na implementáciu tohto odporúčania;
4. rozšírili tieto usmernenia v celom mládežníckom sektore a medzi príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, odborníkmi a zainteresovanými stranami, najmä tými, ktorí pracujú pre deti a mladých ľudí alebo s deťmi a mladými ľuďmi;

5. využili existujúce mechanizmy alebo v prípade potreby vytvorili nové mechanizmy na národnej aj európskej úrovni na podporu, preskúmavanie a zdieľanie pokroku pri implementácii týchto usmernení, a aby do tohto procesu zapojili organizácie, ktoré pracujú s utečencami a s mladými ľuďmi.

Dodatok k Odporúčaniu CM/Rec(2019)4 Výboru ministrov členským štátom o podpore mladých utečencov v období prechodu do dospelosti

Usmernenia

I. Rozsah a účel

1. Na účely tohto odporúčania sa pojmom „mladí utečenci v období prechodu do dospelosti“ rozumejú mladí ľudia po dovŕšení 18 rokov, ktorí prišli do Európy ako deti, a získali alebo spĺňajú podmienky na priznanie postavenia utečenca podľa Dohovoru Organizácie Spojených národov o právnom postavení utečencov, alebo na doplnkovú ochranu podľa právnych predpisov Európskej únie alebo vnútroštátnych právnych predpisov.
2. Členské štáty sa nabádajú, aby toto odporúčanie uplatňovali aj u mladých ľudí po dovŕšení 18 rokov, ktorí prišli do Európy ako deti a požiadali o priznanie postavenia utečenca podľa Dohovoru Organizácie Spojených národov o právnom postavení utečencov alebo o doplnkovú ochranu podľa právnych predpisov Európskej únie alebo vnútroštátnych právnych predpisov.
3. Trvanie dodatočnej dočasnej podpory by malo byť vymedzené v súlade s vnútroštátnymi alebo regionálnymi politickými rámcami a podľa individuálnych potrieb dotknutých mladých utečencov.
4. Nič v tomto odporúčaní sa nedotkne žiadnych ustanovení obsiahnutých vo vnútroštátnom práve alebo v medzinárodnom práve platnom v členských štátoch, ktoré sú pre mladých utečencov priaznivejšie, ani nebude mať vplyv na uplatňovanie práv mladých utečencov ako dospelých osôb.

II. Ochrana práv a príležitostí mladých utečencov v období prechodu do dospelosti

Právny rámec

5. Členské štáty sa nabádajú, aby zlepšili právny rámec pre mladých utečencov v období prechodu do dospelosti.
6. S cieľom plánovať a uľahčiť prechod mladých utečencov do dospelosti by členské štáty mali, ak je to potrebné, podporovať všestrannú interdisciplinárnu spoluprácu medzi inštitúciami v oblastiach, ako je ochrana detí, mládež, zdravotníctvo, vzdelávanie, sociálna ochrana alebo sociálne zabezpečenie, migrácia, spravodlivosť a rodová rovnosť, a podľa potreby aj medzi národnými, miestnymi a regionálnymi orgánmi. Vzájomné poskytovanie informácií medzi týmito inštitúciami by malo zlepšiť koordináciu služieb a prístup mladých ľudí k službám, ktoré potrebujú.

Nediskriminácia a ochrana

7. Členské štáty by mladým utečencom v období prechodu do dospelosti mali bez diskriminácie poskytnúť podporu a ochranu, ktorú potrebujú, a mali by náležite zohľadniť potreby všetkých ohrozených mladých utečencov, napríklad tých, ktorí prežili sexuálne alebo rodovo podmienené násilie, obchodovanie s ľuďmi alebo vykorisťovanie. Členské štáty by mali primerane riešiť diskriminačné praktiky, ktorým čelia mladí utečenci v období prechodu do dospelosti.

Sociálne služby, ubytovanie a sociálne výhody

8. Ak je to vhodné a potrebné, členské štáty by mali zabezpečiť, aby mladí utečenci v období prechodu do dospelosti mali prístup k sociálnym službám, ktoré im poskytnú podporu a pomoc s cieľom umožniť im účinný prístup k ich právam a k štandardným sociálnym službám. Pri tejto podpore a pomoci by sa podľa potreby mali zohľadniť kultúrne a rodovo citlivé aspekty, a mala by sa podľa možnosti zabezpečiť kontinuita vzťahu s kontaktnou osobou, v súlade s názorom samotných mladých utečencov.
9. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby mladí utečenci mali v prípade potreby prístup k sociálnym výhodám a ubytovaniu počas celého obdobia ich prechodu do dospelosti, a aby tak mohli využívať primeranú životnú úroveň.

10. Mladým utečencom v období prechodu do dospelosti by sa malo poskytnúť primerané ubytovanie so všetkým potrebným vybavením a s náležitým ohľadom na ochranu ich súkromia a potrebu ich ochrany pred všetkými formami násilia. Toto ubytovanie by im malo umožniť prístup k primeraným možnostiam vzdelávania a podporovať ich sociálnu integráciu, a to aj v ubytovaní rodinného alebo komunitného typu, pokiaľ to je vhodné, a je to v súlade so želaniami všetkých zúčastnených strán.

11. Členské štáty sa nabádajú, aby pred umiestnením mladých utečencov v období prechodu do dospelosti do ubytovania venovali náležitú pozornosť geografickej blízkosti k sociálnym a komunitným väzbám, ktoré si vytvorili počas pobytu v zariadeniach starostlivosti o deti.

12. Členské štáty by sa v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi mali vyhýbať umiestňovaniu mladých utečencov v období prechodu do dospelosti do zariadení určených na zaistenie, vrátane de facto zaistenia.

Prístup k vzdelaniu

13. Členské štáty by mladým utečencom v období prechodu do dospelosti mali poskytnúť vzdelanie v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi s cieľom podporiť ich integráciu a začlenenie do spoločnosti.

14. Členské štáty by v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi mali mladým utečencom v období prechodu do dospelosti zabezpečiť pokračujúci prístup k vzdelávacej dráhe, na ktorú nastúpili ako deti, a predchádzať predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky.

15. Členské štáty by v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi mali pokračovať v poskytovaní jazykového vzdelávania, a podľa možnosti osvedčovať jazykovú spôsobilosť mladých utečencov počas celého obdobia ich prechodu do dospelosti v súlade s ich potrebami a s cieľom uľahčiť ich integráciu a začlenenie do spoločnosti.

16. Členské štáty sa nabádajú, aby v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi poskytli mladým utečencom v období prechodu do dospelosti možnosť využívať európske vzdelávacie programy vrátane poskytovania príslušných cestovných dokladov, ak súčasťou týchto programov je aj cestovanie.

17. Členské štáty by v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi mali mladým utečencom v období prechodu do dospelosti poskytnúť prístup a možnosti odbornej prípravy a učňovského vzdelávania ako prostriedok na posilnenie rozvoja ich zručností a učenia sa a na zabezpečenie ich lepšej zamestnateľnosti.

18. Členské štáty by v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi mali uznávať a osvedčovať predchádzajúce vzdelanie a kvalifikáciu mladých utečencov v súlade so zavedenými systémami uznávania a s odporúčaním Výboru pre uznávanie podľa Lisabonského dohovoru o uznávaní kvalifikácií utečencov, vysídlencov a osôb v postavení utečenca.

19. Členské štáty by v súlade so svojimi vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi mali mladým utečencom v období prechodu do dospelosti poskytnúť príležitosti na vzdelávanie k demokratickému občianstvu a k vzdelávaniu o ľudských právach vo formálnom aj neformálnom prostredí vzdelávania/učenia sa.

Zdravotná starostlivosť a psychologická podpora

20. Členské štáty by mladým utečencom v období prechodu do dospelosti mali poskytovať bezplatnú a komplexnú zdravotnú starostlivosť, vrátane starostlivosti o duševné zdravie, v súlade s ich vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi.

21. Členské štáty by mladým utečencom mali poskytovať psychologickú podporu za rovnakých podmienok ako svojim štátnym príslušníkom, vrátane špecializovaných služieb ochrany duševného zdravia, pričom by popri ich ťažkostiach zažívaných pri prechode do dospelosti mali venovať osobitnú pozornosť stresu z vysídlenia, skúsenostiam s rodovo podmieneným násilím a neistote azylového konania.

22. Členské štáty by mali venovať osobitnú pozornosť zdravotným a psychologickým potrebám mladých utečencov, ktorí prišli do Európy ako nesprevádzané alebo odlúčené deti, z dôvodu ich osobitnej zraniteľnosti.

23. Členské štáty by mladým utečencom v období prechodu do dospelosti mali poskytnúť prístup k vzdelávaniu v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia.

Prístup k informáciám a právnemu poradenstvu

24. Členské štáty by mladým utečencom mali poskytnúť včasné, jasné a transparentné informácie o akýchkoľvek zmenách alebo dôsledkoch, ktoré pre ich práva a povinnosti vyplývajú z dovŕšenia plnoletosti, vrátane všetkých práv uvedených v tomto odporúčaní.

25. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby všetky takéto informácie a poradenstvo boli k dispozícii v prístupnej, rodovo aj kultúrne citlivej forme a v jazyku, ktorému dotknuté osoby rozumejú; tam, kde je to vhodné, by sa mala poskytovať podpora alebo poradenstvo.

26. Členské štáty by v prípade potreby mali mladým utečencom v období prechodu do dospelosti poskytnúť prístup k bezplatnému právnemu poradenstvu o ich prístahovateľskom postavení a prístupe k právam.

Právo na zlúčenie rodiny

27. Členské štáty by mali zabezpečiť právo mladých utečencov na zlúčenie rodiny v súlade s ich záväzkami podľa Európskeho dohovoru o ľudských právach a medzinárodného práva, a snažiť sa o účinné administratívne postupy na zabezpečenie tohto práva.

Zamestnávanie

28. Členské štáty by v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi mali mladým utečencom v období prechodu do dospelosti umožniť prístup na trh práce za rovnakých podmienok ako svojim štátnym príslušníkom.

29. Členské štáty by mali, ak je to vhodné a v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi, poskytovať mladým utečencom v období prechodu do dospelosti informácie o zamestnaní, poradenstvo, možnosti rozvíjať ich zručnosti, vrátane zručností IKT a digitálnych zručností, a ďalšiu podporu pri hľadaní si práce a obstaraní zamestnania.

Životné projekty

30. Ak mladí utečenci v období prechodu do dospelosti mali vypracovaný životný projekt ešte pred dosiahnutím plnoletosti, malo by sa im na úvod umožniť dokončiť tento projekt za podmienok stanovených v odporúčaní CM/Rec(2007)9 o životných projektoch pre maloletých migrantov bez sprievodu.

III. Uznanie a podpora úlohy práce s mládežou pri zabezpečovaní prístupu mladých utečencov v období prechodu do dospelosti k ich právam a pri podpore ich začlenenia do spoločnosti

Uznanie a podpora úlohy práce s mládežou

31. Členské štáty by mali podporovať začlenenie a integráciu mladých utečencov v období prechodu do dospelosti mobilizáciou potenciálu práce s mládežou založenou na holistických prístupoch, ktoré podporujú ich osobný a sociálny rozvoj a medzikultúrne spôsobilosti. Členské štáty a ďalšie zainteresované strany mládežníckeho sektoru sa nabádajú, aby lepšie spoznali a lepšie pochopili situáciu, skúsenosti a aspirácie mladých utečencov v období prechodu do dospelosti a možnosti ich podpory mládežníckym sektorom.

32. Členské štáty sa nabádajú, aby presadzovali a podporovali prácu s mládežou a neformálne vzdelávanie/učenie sa zamerané na mladých utečencov v období prechodu do dospelosti s cieľom:

- i. poskytovať možnosti vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam v prostredí formálneho aj neformálneho vzdelávania/učenia sa;
- ii. rozvíjať ich zručnosti a spôsobilosti pre medzikultúrny a medzináboženský dialóg a sociálne začlenenie v rozmanitých spoločnostiach;
- iii. rozvíjať digitálnu a informačnú gramotnosť a vodcovstvo;

- iv. podporovať rozvoj jazykových a komunikačných zručností;
- v. podporovať ich sebvýjadrenie v kultúrnych alebo sociálnych projektoch a iniciovať projekty pod ich vlastným vedením;
- vi. poskytovať možnosti pre mentoring a rovesnícke vzdelávanie/učenie sa;
- vii. poskytovať možnosti pre športové, kultúrne, umelecké, dramatické a rekreačné aktivity;
- viii. využívať a rozvíjať spôsobilosť mladých ľudí na učenie sa online;
- ix. rozvíjať dlhodobé stratégie ich začlenenia na základe rovnakých príležitostí;
- x. posilňovať ich sebadôveru, odolnosť a dôveru v budovanie pozitívnych vzťahov;
- xi. umožniť prístup k národným a európskym programom vzdelávania a mobility.

33. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby aktivity mládežníckej práce s mladými utečencami v období prechodu do dospelosti podporovali ich duševnú pohodu, prihliadajúc na možné emocionálne problémy vyplývajúce z ich minulých skúseností a problémy spojené s ich integráciou do novej spoločnosti. Keď je to potrebné, mladí utečenci v období prechodu do dospelosti by sa mali odporučiť do starostlivosti štruktúr, ktoré sú schopné poskytnúť takúto podporu.

34. Pracovníci s mládežou by mali v súlade s vnútroštátnymi zákonmi a inými právnymi predpismi absolvovať osobitné školenie vrátane prvej pomoci v oblasti duševného zdravia, ktoré by im malo umožniť reagovať na osobitné potreby mladých utečencov v období prechodu do dospelosti a poskytnúť im primeranú podporu.

35. Členské štáty sa nabádajú, aby poskytovali podporu mládežníckym organizáciám a aktivitám v oblasti práce s mládežou, ktoré mladým utečencom v období prechodu do dospelosti ponúkajú možnosti neformálneho vzdelávania/učenia sa, prostredníctvom financovania programov a projektov a vytvárania špecifických a relevantných školiacich príležitostí pre pracovníkov s mládežou, vrátane rovesníckeho učenia sa a výmeny postupov.

36. Mládežnícke organizácie a oblasť práce s mládežou by mali byť podporované a povzbudzované k tomu, aby mladým utečencom v období prechodu do dospelosti ponúkali primerané voľnočasové a rekreačné aktivity podporujúce ich rast, rozvoj, duševnú pohodu a integráciu do spoločnosti.

37. Členské štáty sa nabádajú, aby podporovali a uľahčovali zapájanie sa mladých utečencov v období prechodu do dospelosti, vrátane utečencov držaných v zariadeniach na zaistenie, do všetkých aktivít práce s mládežou a neformálneho vzdelávania/učenia sa pre mladých ľudí, bez diskriminácie a bez ohľadu na ich právne postavenie, a aby im zabezpečili voľný prístup k takýmto programom a aktivitám.

38. Členské štáty sa nabádajú, aby poskytli priestory na vykonávanie práce s mládežou na všetkých miestach alebo v blízkosti miest, kde bývajú mladí utečenci v období prechodu do dospelosti, aj keby malo ísť iba o dočasne poskytnuté priestory; pokiaľ nie sú takéto priestory k dispozícii, mladým utečencom by tam, kde je to vhodné, mal poskytnúť podporu mobilný tím pre prácu s mládežou.

39. Členské štáty by pre príslušné inštitúcie a organizácie mali propagovať a sprístupňovať informácie o úlohe práce s mládežou a neformálneho vzdelávania/učenia sa pri posilnení sociálneho začlenenia a participácie mladých utečencov v období prechodu do dospelosti.

40. Členské štáty sa nabádajú, aby informácie o práci s mládežou a o možnostiach neformálneho vzdelávania/učenia sa poskytovali mladým utečencom v dostupnej, rodovo aj kultúrne citlivej forme, a v jazyku, ktorému tieto osoby rozumejú.

41. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby národné a európske programy práce s mládežou boli reálne dostupné a tam, kde je to vhodné, prispôbované potrebám mladých utečencov v období prechodu do dospelosti, s cieľom rozvíjať ich zručnosti a schopnosti a zapojiť ich do širšej spoločnosti. Mladí utečenci v období prechodu do dospelosti by mali byť informovaní o týchto programoch, a mali by byť podporovaní a povzbudzovaní k tomu, aby sa do nich prihlásili.

42. Členské štáty by mali spolupracovať s príslušnými mládežníckymi organizáciami, poskytovateľmi mládežníckej práce, miestnymi orgánmi a inými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú mladými ľuďmi a neformálnym vzdelávaním/učením sa, a navzájom si vymieňať príklady osvedčených postupov v oblasti práce s mládežou a neformálneho vzdelávania/učenia sa, zameraných na mladých utečencov v období prechodu do dospelosti.

43. Členské štáty by mali podporovať spoluprácu medzi sektormi práce s mládežou, migrácie a podľa potreby s ďalšími sektormi s cieľom poskytovať primerané služby mladým utečencom v období prechodu do dospelosti.

Participácia v spoločnosti a na rozhodovacích procesoch

44. Členské štáty a iné zainteresované strany práce s mládežou a mládežníckej politiky by v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou mali pomôcť budovať kapacity mladých utečencov v období prechodu do dospelosti tým, že im poskytnú priestory, kde sa budú môcť organizovať a vyjadrovať, komunikovať s mladými ľuďmi z hostiteľskej krajiny a zmysluplne participovať, ako aj tým, že podporia zakladanie organizácií vedených samotnými utečencami.

45. Malo by sa zväziť poskytovanie osobitnej podpory s cieľom umožniť participáciu tých mladých utečencov v období prechodu do dospelosti, ktorí sú možno menej aktívni, neviditeľní, alebo sú vystavení obťažovaniu alebo diskriminácii.

46. Členské štáty a miestne orgány by sa mali usilovať o vypracovanie udržateľných krátkodobých, strednodobých a dlhodobých programov vytvárajúcich väzby medzi mladými utečencami v období prechodu do dospelosti a miestnym obyvateľstvom, s cieľom podporiť ich začlenenie a participáciu v miestnej komunite.

47. Vládne aj mimovládne subjekty pôsobiace v oblasti mládežníckej politiky a ostatné štátne orgány sa nabádajú, aby aktívne spolupracovali s mladými utečencami v období prechodu do dospelosti a podporovali ich kultúrne, politické a sociálne aktivity, vrátane povzbudzovania ich participácie na rôznych fórach a iniciatívach občianskej spoločnosti, najmä vo veciach, ktoré sa ich priamo týkajú.

48. Pri navrhovaní politík a projektov, ktoré ovplyvňujú alebo sú zamerané na mladých utečencov v období prechodu do dospelosti, by členské štáty mali konzultovať a spolupracovať s národnými radami mládeže a mládežníckymi organizáciami, vrátane tých, ktoré zastupujú samotných mladých utečencov.

49. Národné rady mládeže a mládežnícke organizácie by mali byť povzbudzované k tomu, aby mladých utečencov v období prechodu do dospelosti začleňovali do svojich programov aj organizácií.

Zvyšovanie povedomia

50. Členské štáty sa nabádajú, aby realizovali a podporovali aktivity na zvýšenie povedomia alebo kampane na boj proti mylným predstavám, stereotypom, predsudkom a diskriminácii mladých utečencov, a aby podporovali medzikultúrny a medzináboženský prístup k hlbšiemu pochopeniu špecifickej situácie mladých utečencov v období prechodu do dospelosti.

Mladí utečenci patria k najzraniteľnejším skupinám vzhľadom na ich skúsenosti, ktoré mohli zahŕňať násilie, vykorisťovanie a traumu, a vzhľadom na pokračujúce riziko porušovania ich ľudských práv a základných slobôd, najmä ak nie sú sprevádzaní alebo sú odlúčení od svojej rodiny.

Po dosiahnutí plnoletosti mladí utečenci už nemajú prístup k rovnakým právam a príležitostiam, aké mali ako deti, a mnohí z nich budú ako dospelí pravdepodobne čeliť náhlejšiemu zmenu v možnosti prístupu k službám a pomoci v mnohých sektoroch.

Cieľom tohto odporúčania je chrániť práva a príležitosti mladých utečencov v období prechodu do dospelosti (t.j. mladých ľudí, ktorí dosiahli vek 18 rokov, prišli do Európy ako deti a získali štatút utečenca alebo spĺňajú požiadavky na jeho získanie).

Zabezpečenie ich prístupu k vzdelávaniu, ubytovaniu, zamestnaniu a zdravotnej starostlivosti slúži na uľahčenie ich sociálneho začlenenia a na zníženie rizika vystavenia násiliu, vykorisťovaniu a zneužívaniu vrátane rodovo podmieneného násillia a diskriminácie.

Práca s mládežou v celej jej rozmanitosti môže poskytnúť silný základ aj pre sociálne začlenenie mladých utečencov a mala by sa povzbudzovať a podporovať v jej konkrétnom zameraní sa na integráciu mladých utečencov v období prechodu do dospelosti.